

Transversality as a Step Towards the Stabilization of Instability in Education

UDC: 37.091.33:330-026.16

DOI: <https://doi.org/10.17253/37.091.33:330-026.16>**Yakymchuk Oksana**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-9729-8389>, yakimchyk1409@gmail.com*Dragomanov Ukrainian State University (Kyiv, Ukraine)*

Abstract.

In this article, we will turn to an approach in education that can be a valid alternative on the way to balancing the instability of the processes that are currently taking place. It is about transversality and a transversal approach, which is an effective strategy in conditions of complete uncertainty, crisis and ephemerality of the future.

Relevance. The need to search for such strategies in education that would be effective specifically for the context of Ukraine. Recently, most of the innovations and norms of educational orientations resemble tests. However, we cannot afford to continue conducting experiments within the education system, as this only reduces its resources and distracts the focus in the perception and understanding of a unified strategy. The purpose of the study is to investigate the established UNESCO “Framework of Transversal Competencies” in accordance with Ukrainian realities: with their unstable situation and uncertainty of the future.

Results. Taking into account the “Framework of Transversal Competencies” established by UNESCO, we will try to analyze the level of its adaptability in relation to modern Ukrainian realities. And based on it, we will form a network of actual domains (spheres) that require attention and focus on the development of relevant competencies and skills, which would not only correspond to the context of our present but would also be a good perspective for further development.

Conclusions. In order to adapt to the realities of today, the structure of transversal competences proposed by UNESCO must be revised. Namely, pay attention to “orientation towards global citizenship”. Instead, we suggest taking a course on strengthening identity and being ready to rebuild, etc. These and other connotations, as a strategy, will contribute to the further development of post-war Ukraine.

Keywords: transversality, transferability, instability, flexibility, adaptability, environmental friendliness, global awareness, fluid identity, flexibility

Трансверсальний підхід в освіті України: перспектива подолання нестабільності

Якимчук Оксана*Український державний університет імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна)*

Анотація.

Стаття орієнтована на висвітлення засад трансверсального підходу в освіті, який може бути слушною альтернативою на шляху до врівноваження нестабільності процесів, які наразі відбуваються. Проведення освітнього процесу на принципах трансверсальності / трансверсального підходу, на сьогодні може бути дієвою стратегією, що в умовах цілковитої невизначеності, кризовості та ефемерності майбуття, може вплинути на стабілізацію ситуації.

Актуальність. Обумовлена потребою пошуків таких стратегій в освіті, які б були ефективними саме для контексту України. За останній час більшість нововведень, норм освітніх орієнтацій нагадують випробування. Однак, ми не можемо собі дозволити й надалі проводити експерименти в межах системи освіти, оскільки це лише знижує її ресурсність та розсіює фокус у сприйнятті та розумінні єдиної стратегії. Метою дослідження є вивчення встановленої ЮНЕСКО «Рамки трансверсальних компетентностей» у відповідності до українських реалій, з їх нестабільністю ситуації та невизначеністю майбуття.

Результати. Взявши до уваги встановлену ЮНЕСКО «Рамку трансверсальних компетентностей», ми аналізуємо рівень її адаптивності щодо сучасних українських реалій. Та на основі неї формуємо мережу фактичних доменів (сфер), які потребують уваги і націленості на розвиток відповідних компетенцій та навичок, які б не лише відповідали контексту нашого сьогодення, але й були б гарною перспективою до подальшого розвитку.

Висновки. В результаті проведеного дослідження ми приходимо певності, що для адаптації відповідно до реалій сьогодення, пропоновану ЮНЕСКО структуру трансверсальних компетенцій необхідно переглянути. А саме, звернути увагу на «орієнтацію на глобальне громадянство». Натомість ми пропонуємо прийняти курс на зміцнення ідентичності та готовність до відбудови тощо. Ці та інші конотації, в якості стратегії, сприятимуть в подальшому розвитку повоєнної України.

Ключові слова: трансверсальність, трансферабельність, нестабільність, гнучкість, адаптивність, екологічність, глобальні поінформованість, плінна ідентичність, флексибельність

Вступ.

Все більш відчутливим стає тяжіння до того, що в сучасному конкурентному, глобальному, а водночас і нестабільному світі недостатньо мати вузькоспеціалізовані знання. Як власне, і недостатньо володіти обмеженим набором компетенцій чи навичок. Саме тому є нагальна потреба у свідомій та цілеспрямованій орієнтації на нові та актуальні підходи, які стануть міцним підґрунтям в адаптації до нових умов.

При всіх спробах урівноваження нестабільних процесів, до прикладу, орієнтація на глобальні чи універсальні компетенції, все ж прийомів виявляється обмаль, оскільки їх всезагальне спрямування не дозволяє вирівняти ситуацію, а лише докидає нових складнощів при вкладанні в «програмне забезпечення». Та й їх ефективність (йдеться про глобальні / *global competencies*, універсальні компетенції / *universal competencies*) не у всіх контекстах є ефективною. Те, що може діяти в європейських умовах, не завжди може спрацювати в українських реаліях.

Тож, наша пропозиція щодо ймовірної орієнтації освітнього процесу – це курс на трансверсальність, оскільки вона ґрунтується не лише на компетенціях, навичках чи певних здатностях, але й закладає систему цінностей, яка увиразнюється у відповідності до контексту, а також поступово формує відповідне ставлення до ситуації. Трансверсальність уособлює різнопланові вміння та знання, що стають ключовим фактором, не лише до адаптації щодо умов, але й системної організації визначеного простору.

Аналіз попередніх публікацій. Звернувшись до аналізу літератури та джерел, які існують з даного питання, ми приходимо висновку, що трансверсальний підхід лише в останні роки набуває обертів у поширенні. Так, якщо нормативні роботи, до прикладу, «ERI-Net's framework on transversal competences» ЮНЕСКО чи виклад ідей Проекту VISKA (Бельгія, Ісландія, Ірландія) в якості експериментальних підходів у освіті, пропонують свої основоположення ще в 2026, 2017 рр., то більш менш концептуальну аналітику фахівців, ми знаходимо лише з 2020 р., а в українському контексті й того пізніше.

Так, у своїй роботі ми звертаємося до нормативних робіт, які пропонують концептуальну сітку мережі трансверсальних компетенцій, як от «ERI-Net Asia-Pacific Regional Policy Series Preparing and Supporting Teachers in the Asia-Pacific to Meet the Challenges of Twenty-first Century Learning Regional Synthesis Report 2015 ERI-Net Regional Study on Transversal Competencies in Education Policy and Practice (Phase III)» (2016), а також до низки аналітиків, до прикладу, «Towards the identification and assessment of transversal skills» (2019). З-поміж українського контексту нашу увагу привернули роботи І. Мигович

«Формування глобальної компетентності через академічну мобільність як форму інтернаціоналізації системи вищої освіти на інституційному рівні» (2019), Н. Ткаченко «Трансверсальні компетентності: еволюція поняття через призму контекстів» (2022) та ін. Щодо західних дослідників, то важливими для нашої роботи є такі дослідження, як от робота Е. Кер та Р. Люо «Assessment of transversal competencies: policy and practice in the Asia-Pacific region» (2016), що пропонують адаптивну форму тих нормативів, що задекларовані ЮНЕСКО. У роботі Х. Бельчер-Рохи, І. Кастільйо-Мартінса та Е. Сімьєз (2022) досліджується значення трансверсальних компетентностей у контексті сучасних викликів ринку праці. У статті Х. Гарсії-Альвареса, А. Васкеса-Родрігеса, А. Кворої-Карріло та Д. Прієго Каамано (2022) аналізується значення трансверсальних компетентностей для процесів працевлаштування випускників університетів. Трансверсальні компетентності як педагогічна проблема та виклик для філософії освіти розглянуті у роботі О. Осіповської, А. Коельйо та П. Тасі (2024).

Мета дослідження спрямована на те, аби підкреслити значимість трансверсального підходу та увиразнити його оптимальність до застосування в умовах нестабільності. Попри це, ми маємо намір вивести чітку систему трансверсальних компетенцій, які можуть бути реалізованими в українських реаліях.

Результати дослідження.

Освітній простір нашого сьогодення заповнений різноманітними навичками, вміннями, компетенціями чи компетентностями. І кожна чергова їх добірка видається як свого роду панацея, що здатна остаточно дати відсіч викликам сучасного світу. Та починаючи від *hard skills/soft skills* та завершуючи мережею глобальних, універсальних чи ключових компетенцій / *key competencies* ми все більше вгрузаємо в неупорядкований хаос чергового випробування. Оскільки, всі ці навички/компетенції є пропозиційними змінними до впровадження в освітні програми, то ситуація стає ще більш обтяжливою.

Аналізуючи різні системи навичок/компетенцій ми приходимо деяких висновків, які мають стати ключовими до розуміння подальших кроків. Більшість з них є ситуативними випадками, які неперспективні для подальшої реалізації адже не передбачені для нових викликів. Деякі компетенції дублюються в тій чи іншій, умовно кажучи, «компетенційній сітці». Або ж є такими, що актуальні лише в певному контексті і будуть не більш ніж провальним експериментом при застосуванні в інших умовах. Наведемо деякі приклади. «Річард Ламберт виділяє п'ять компонентів глобальної компетентності: світові знання, володіння іноземною мовою, культурна емпатія, сприйняття іноземних людей і культур, здатність практикувати свою професію в міжнародних умовах (*World knowledge, foreign language proficiency, cultural*

empathy, approval of foreign people and cultures, ability to practice one's profession in an international setting)» (Мигович, 2019, с. 41). Здавалося б у цю сітку закладено лише всі необхідні навички для буття сучасної людини. Однак, ми маємо розуміти, що така орієнтація на глобальність лише посилює відхід від власної культури, унікальності ідентичності тощо: «Глобальна компетентність існує, коли молода людина здатна зрозуміти взаємозв'язки між народами і системами, має знання з історії та світових подій, сприймає та може впоратися з існування різних культурних цінностей і установок, визнає багатство та переваги культурного розмаїття» (Солодка, 2024, с. 11). Власне, це теж є доречним для сучасної людини, але лише тоді, коли в людини є досить виражене та стабільне сприйняття власної культури, розуміння національної значимості, економічна стабільність тощо. Напевне тому, авторка вище згаданого фрагменту зауважує, що глобальна мережа компетенцій просувається і є значимою для США, однак для якихось локальних культур вона виявиться геть недоречною, а в окремих випадках ще й руйнівною. «Інтерес до глобальної компетентності переважно відображено у поглядах США на цю концепцію. Це частково тому, що велика частина літератури про глобальну компетенцію походить від організацій США, таких як Рада з міжнародних освітніх обмінів, Американська рада Міжнародної міжкультурної освіти та Фонд Стенлі, а також Американська Рада з питань освіти. Усі ці організації наголошують на розвитку ролі такої компетентності у повсякденному та професійному житті громадян США. Навчальні заклади можуть запропонувати основні шляхи для глобального розвитку компетентностей... проект під назвою «Mapping the Nation» – це інтерактивна карта, яка об'єднує демографічні, економічні та освітні показники для того, щоб показати, що Сполучені Штати є країною глобального і міжнародного бізнесу» (Солодка, 2024, с. 9).

Досліджуючи питання трансверсальності, трансверсального підходу ми пересвідчилися в тому, що не існує однастих визначень та пояснень чіткого того чим є феномен трансверсальності та на що він орієнтований: на розвиток навичок, компетенцій/компетентностей чи якостей. Чергове підтвердження даної думки: «Наразі не досягнуто і міжнародного консенсусу щодо розуміння понять «навички» і «компетентності». Визначення цих феноменів відрізняються навіть в офіційних документах Європейської комісії. Показовим прикладом є Рекомендації щодо ключових компетентностей для навчання протягом усього життя, де навички трактуються як складова компетентності, та Рекомендації щодо створення Європейської Рамки кваліфікацій для навчання протягом усього життя, в яких обидва поняття поставлено на один рівень

разом із знаннями» (Ткаченко, 2022, с. 135). Однак, достеменно можна стверджувати, що він втягує в площину свого впливу чітку систему доменів (сфер).

Орієнтуючись на нормативні документи та аналітику щодо них, ми можемо взяти за основу «Рамку трансверсальних компетентностей». Насамперед трансверсальність спрямована на певні сфери: інтелектуальна, комунікаційна, інформаційна, міжособистісна, глобальна. Так, до них відносять: критичне та інноваційне мислення, міжособистісні навички, внутрішньо особистісні навички, глобальне громадянство, медіа та інформаційна грамотність, інші: (залишається на розсуд тієї чи іншої країни чи економічної системи). Це усталений стовп «ERI-Net's framework on transversal competences» визначених ЮНЕСКО у 2016 році. Варто відмітити, що у групи дослідників з Технологічного інституту Корка (Ірландія) ці сфери є критеріями на які мають орієнтуватися всі експериментальні освітні практики, а згодом вони ж є орієнтиром для визначення результатів «попереднього навчання» (Goggin, 2019).

Перш ніж розширити дані сфери на ті вміння, навички/компетенції, що ними декларуються, необхідно відзначити наступне. Доречність трансверсальності, трансверсального підходу в сьогоденні є доречною та найбільш оптимальною саме тому, що вона орієнтована не лише на освітній простір чи роботодавця (чи співпрацю освітнього простору з потенційним роботодавцем), але й включає розвиток цінностей та формування відповідних ставлень щодо ситуації. Ці складові є свідченням розуміння взаємопов'язаності всіх систем та сфер буття людини. Ми дійсно маємо прийти свідомого розуміння, що у глобальному світі взаємозалежними є не лише система освіти та сфера праці, але й культура, економіка тощо. Досить важливим є і налаштування на відповідне ставлення до ситуації. В умовах нестабільності, некарності ринку праці, турбулентних змін в різних структурах необхідно вміти швидко реагувати і при цьому утримувати власну психічну стабільність. До прикладу, людина має вміти адекватно реагувати на необхідність зміни робочого місця в разі скорочень чи інших пертурбацій: «Їх треба відкрити. На цьому рівні велике значення мають відчуття, інтуїція, осяяння, інсайт – те, що лежить в основі переходу як трансгресивного акту. Значна роль при цьому належить особливого роду рефлексії – рефлексії над межами, принципами і переплетіннями» (Горбунова, 2012, с. 103).

Та повернемося до перспективності набуття вмінь, які декларують зазначені сфери. Так, креативному та інноваційному мисленню відповідають: креативність, підприємливість, винахідливість, рефлексивне мислення, обґрунтоване прийняття рішень. Міжособистісні охоплюють навички спілкування, організаторські навички, робота в команді, співпраця, комунікабельність,

емпатія, співчуття. Внутрішньо особистісні виражені у: самодисципліні, самостійності, гнучкості і адаптивності, самосвідомості, наполегливості, самомотивації, самоповазі. За глобальним громадянством стоїть: поінформованість, толерантність, відкритість, відповідальність, повага до різноманіття, етичне розуміння, міжкультурне розуміння, здатність вирішувати конфлікти, демократична участь, вміння вирішувати конфлікти, повага до навколишнього середовища. Інформаційна грамотність передбачає: здатність отримувати та аналізувати засобами інформаційних технологій, вміння критично оцінювати інформацію, етичне використання інформаційні технології. За «Іншим» частіше за все передбачено фізичне здоров'я, релігійні цінності, а відповідно і повага до них, визнання тощо (2015 ERI-Net regional study, 2016). Цікавий підхід також пропонується у дослідженні Наталії Ткаченко: «У рамках проекту ERUSMUS+EU «KEYSTART2WORK» (2014-2017 рр.) трансверсальні компетентності співвідносять із трансферабельними (transferable). Це компетентності, які пов'язані з певним видом діяльності чи професією. Вони можуть бути набуті і під час невиробничої діяльності чи відпочинку або шляхом навчання чи підготовки. Загалом, це компетентності, набуті в одному контексті або для оволодіння певною ситуацією/проблемою, які можуть бути перенесені в інший контекст. За результатами цього міжнародного дослідження було розроблено документ «Каталог трансверсальних компетентностей. Ключ для працевлаштування» (The Catalogue of Transversal Competences. Key for Employability), в якому наведено опис дванадцяти доменів (сфер): міжкультурні навички та глобальна поінформованість; гнучкість та адаптивність; стратегічне та інноваційне мислення; організаційні навички та планування часу; здатність приймати рішення; здатність працювати у команді; емпатія/вміння будувати відносини; здатність вирішувати проблеми; орієнтація на навчання; навички ведення переговорів; лідерські навички; здатність збирати та обробляти інформацію» (Ткаченко, 2022, с. 138).

Однак, давайте спробуємо проаналізувати дані сфери щодо їх адаптивних спроможностей під контекст наших українських реалій. Так, беззаперечної уваги варті міжкультурні навички та глобальна поінформованість. У світі, який постійно глобалізується, помножується знанням про відмінність культур, релігій та національностей, вміння співіснувати, комунікувати, а відтак і цінувати відмінності є надзвичайно важливим. Міжкультурні навички формують здатність до ефективного спілкування та взаємодії з людьми з різним культурним фоном, надають розуміння цінностей, якими вони керуються, їх звичаїв тощо. Глобальна ж поінформованість лише посилює це, адже передбачає розуміння глобальних проблем,

процесів та тенденцій. Вона налаштовує людину на бачення світу як багатогранного явища. Набуття вмінь та навичок у цій сфері може сформувати у людини цінні якості для досягнення успіху, як в особистому, так і професійному житті; сприятиме залученню особистості до вирішення глобальних проблем та всілякому сприянню їх розв'язку. Скерованість освітніх практик на дану сферу дозволить розвинути такі навички і якості як: комунікація, вивчення іноземної мови, ведення перемовин, відкритість до переміщень, формування команд та робота в спільноті однодумців тощо.

Та водночас не варто залишати поза увагою і небезпеки, які стоять за такою орієнтацією на міжкультурність та глобальність. Насамперед, не варто забувати, що надмірність та стрімкість в бік глобалізації загрожує втратою власної ідентичності. Розвиток технологій, соціальні мережі, зміна культурних норм надто стирають унікальну ідентичність людини переводячи її в бік «плинної». Що в свою чергу, виступає неабияким фактором на шляху до переживання криз, втрати стабільності людиною, її соціальною ізоляцією чи конфліктністю. Саме тому, виходячи з контексту нашого сьогодення, яке й без того, є надто кризовим та нестабільним, орієнтир на глобалізацію та міжкультурні зв'язки, ми все ж винесли б в окрему категорію сфер, які варто розвивати вже тоді, коли людина є сформованою особистістю. Але аж ніяк, коли вона знаходиться на шляху становлення та набуття себе.

Гнучкість та адаптивність – є не менш важливою сферою, яку варто освоювати сучасній людині. Бути гнучкою щодо зовнішніх обставин в своїх думках, планах, діях – це те, що може втримати людину від постійного стресу чи психологічної травми. Замість того, щоб щоразу під тиском чергової непередбачуваної біфуркації, втрачати рівновагу та перебувати в стресі, людина на свідомому рівні має визнати, що сучасний світ є швидкозмінним і змінити цей фактор людині не під силу. Тому, все що їй залишається, то бути готовою до перегляду своїх упереджень та прийняття нових рішень. Варто вчитися готовності швидкого освоєння нових навичок та інструментів, які сприятимуть пошуку альтернативних шляхів вирішення проблем чи досягнення поставленої мети. Так, з розумінням необхідності задіяння цієї сфери людина вчиться тому, що психологи називають «вихід з зони комфорту». Освоєння нових речей, інструментів чи знайомство з новими людьми, культурами поступово утворює «плинну комфортність», а відтак і відкритість до змін та вміння постійно вчитися. Інвестування в розвиток цих якостей дозволить людині протягом життя швидко адаптуватися до змін на роботі чи в повсякденному житті, розвине емоційний інтелект та здатність екологічно залишати звичне місце.

Знову ж таки, не буз участі глобалізації, в сучасному світі все складнішим стає процес

генерування нових ідей. Та все ж їх генерації, як і пошуку нових рішень може посприяти розвиток сфери стратегічного та інноваційного мислення. Шлях до оптимізації якої, полягає у поступовому набутті вміння аналізувати поточну ситуацію, будь-якого рівня та в будь-якій структурі, а також у визначенні бажаної перспективи та розробці плану дій щодо неї. Та задля досягнення рівня функціонування в даній сфері, людині необхідно вчитися виходити за рамки звичних уявлень, а також змінювати свої погляди та підходи в міру зміни ситуації (так звана флексибельність).

Подібну аналітику можна провадити відповідно до всіх вищезазначених складових і кожна з них буде розкривати як свої переваги та недоліки. І саме це має бути визначальним, оскільки, перш ніж переносити систему трансверсальних компетенцій на українські реалії, її необхідно проаналізувати та адаптувати щодо дійсності. Тим більш, якщо ми візьмемо рамку цих компетенцій встановлену ЮНЕСКО, то вона відкрита для внесення власних складових характерних для особливостей країни. На що також слід звернути увагу, так це на те, що переважна більшість з усталених трансверсальною мережею складових є орієнтованою на розвиток вмінь, навичок, включаючи навіть ставлення до ситуації (як от гнучкість та адаптивність), але далека від формування відповідних цінностей.

Саме тому, наша пропозиція щодо перспективи впровадження трансверсального підходу в систему української освіти полягає в тому, аби його адаптація пройшла крізь «фільтр» сьогодишньої ситуації війни. Дана ситуація є прикладом максимальної кризовості, невизначеності та нестабільності, а тому для впровадження трансверсального підходу є оптимальною. Тобто, в залежності від обставин громадяни країни і без того вчаться бути гнучкими та адаптивними, а закладена система чітко встановлених скілів буде працювати на перспективу.

Висновки.

Одна з дослідниць феномену трансверсальності, що розтлумачує дане поняття з філософської точки зору, звертає увагу на те, що «Для Вельша трансверсальність – це форма життя, а не форма рефлексії. Водночас, коли він говорить про необхідність з боку трансверсального розуму реконструювати будь-які зв'язки між дивергентними парадигмами, він наполегливо закликає до роботи розуміння» (Горбунова, 2012, с. 104). Відтак, зважаючи на це тлумачення, ми маємо виходити з того, що впровадження трансверсального підходу в освіті може закласти певний спосіб життя, але

на основі свідомого розуміння його необхідності, адже «...розум на відміну від раціональності – це не здатність забезпечити перші принципи та засади деякого первинного ладу. Радше він пронизує деякі сфери свідомості і форми раціональності. Він не є чимось статичним і принцип-орієнтованим. Навпаки, він динамічний, і його діяльність розгортається в переходах. Саме в цьому сенсі Вельш говорить про «трансверсальний розум» (Горбунова, 2012, с. 100).

Отже, на підставах свідомого розуміння, цілком можна переймати пропоновану ЮНЕСКО структуру, але з певними похибками. Насамперед, ми пропонуємо переглянути орієнтацію на глобальне громадянство і натомість звернутися до (1) зміцнення національної ідентичності. Долучення даного домену дозволить сформуванню стійкі зв'язки зі спільнотою, якій людина належить та сформувати чітке розуміння своєї культурної належності, а відтак і вкоріненості у бутті народу. Такий орієнтир дозволить стабілізувати ціннісний загал знань про власну культуру, сформує відповідне ставлення до неї у людини, а також сприятиме виведення підмурку стабільності та впевненості, принаймні, в розумінні своєї національної належності. Наступний аспект, який може бути приведений в рух трансверсальним підходом – (2) готовність до відбудови. Цей домен можна віднести до категорії «Інше» в структурі рамки пропонованої ЮНЕСКО. Він може бути спрямований як на формування цінностей, так і на розвиток певного ставлення. Важливо, що без орієнтації на цю сферу майбутнє нашої країни виглядатиме ускладненим. Готовність до відбудови вже зараз вимагає закладання комплексу заходів, стратегій та ресурсів, необхідних для ефективного відновлення пошкодженої чи зруйнованої інфраструктури, економіки чи соціальної сфери. Вже зараз кожен українець має свідомо включатися в аналітику викликів, які несе війна. Якщо на початку повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року ми могли говорити про те, що «нас не вчили жити в умовах війни» та потрібно було вчитися виживати, то за три роки перебування в цьому стані ми маємо бути максимально свідомими та відповідальними за подальше існування нашого народу. Досить відома, усталена але така розвита сфера (3) соціальної згуртованості теж не може залишатися без уваги. Особливо, коли наразі підвищений рівень міграційних процесів, неузгодженостей та конфліктів між різними групами всередині країни, а також відсутня довіра до інститутів влади. Є потреба у формуванні міцних соціальних зв'язків, зниження соціальної напруги через вирівнювання відчуття справедливості тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Горбунова, Л. (2012). Мислення у світі плюральності: проект трансверсальності розуму В. Вельша. *Філософія освіти*, 1-2 (11), 93-109. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2012_1-2_6
- Мигович, І.В. (2019). Формування глобальної компетентності через академічну мобільність як форму інтернаціоналізації

системи вищої освіти на інституційному рівні. *Педагогічні інновації*, 19 (3), 39-45. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-3-8>

- Солодка, А. (2024). Глобальна компетентність як імператив XXI століття. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 3(2), 8-18. <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.02>
- Ткаченко, Н., & Веніцин, Ю. (2022). Трансверсальні компетентності: еволюція поняття через призму контекстів. *Наукові інновації та передові технології*, 5(7), 130-143. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-5\(7\)-130-143](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-5(7)-130-143)
- 2015 ERI-Net regional study on transversal competencies in education policy and practice (Phase III): preparing and supporting teachers in the Asia Pacific to meet the challenges of twenty-first century Learning; regional synthesis report. (2016). Bangkok: UNESCO Office Bangkok. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246852>
- Belchior-Rocha, H., Casquilho-Martins, I., & Simões, E. (2022). Transversal Competencies for Employability: From Higher Education to the Labour Market. *Education Sciences*, 12(4), 255. <https://doi.org/10.3390/educsci12040255>
- Care E., Luo R. (2016). *Assessment of transversal competencies: policy and practice in the Asia-Pacific region*. Bangkok: UNESCO Office Bangkok. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246590>
- García-Álvarez, J., Vázquez-Rodríguez, A., Quiroga-Carrillo, A., & Priegue Caamaño, D. (2022). Transversal Competencies for Employability in University Graduates: A Systematic Review from the Employers' Perspective. *Education Sciences*, 12(3), 204. <https://doi.org/10.3390/educsci12030204>
- Goggin D., Sheridan I., Lárusdóttir F., Guðmundsdóttir G. (2019). Towards the identification and assessment of transversal skills. *13th International Technology, Education and Development Conference*, 2513-2519. <https://doi.org/10.21125/inted.2019.0686>
- Osipovskaya, E., Coelho, A., Tasi, P. (2024). Transversal Competencies Assessment and Pedagogical Methods for Higher Education: A Literature Review. In: Zimmermann, R., Rodrigues, J.C., Simoes, A., Dalmarco, G. (eds) *Human-Centred Technology Management for a Sustainable Future*. IAMOT 2024. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-72486-2_20

REFERENCES

- 2015 ERI-Net regional study on transversal competencies in education policy and practice (Phase III): preparing and supporting teachers in the Asia Pacific to meet the challenges of twenty-first century Learning; regional synthesis report. (2016). Bangkok: UNESCO Office Bangkok. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246852>
- Belchior-Rocha, H., Casquilho-Martins, I., & Simões, E. (2022). Transversal Competencies for Employability: From Higher Education to the Labour Market. *Education Sciences*, 12(4), 255. <https://doi.org/10.3390/educsci12040255>
- Care E., & Luo, R. (2016). *Assessment of transversal competencies: policy and practice in the Asia-Pacific region*. Bangkok: UNESCO Office Bangkok. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246590>
- García-Álvarez, J., Vázquez-Rodríguez, A., Quiroga-Carrillo, A., & Priegue Caamaño, D. (2022). Transversal Competencies for Employability in University Graduates: A Systematic Review from the Employers' Perspective. *Education Sciences*, 12(3), 204. <https://doi.org/10.3390/educsci12030204>
- Goggin D., Sheridan I., Lárusdóttir F., Guðmundsdóttir G. (2019). Towards the identification and assessment of transversal skills. *13th International Technology, Education and Development Conference*, 2513-2519. <https://doi.org/10.21125/inted.2019.0686>
- Horbunova, L. (2012). *Thinking in a world of pluralism: project of transversality of mind V. Welsh*. *Philosophy of Education*, 1-2 (11), 93-109. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2012_1-2_6
- Myhovich, I.V. (2019). Formation of global competence through academic mobility as a form of internationalization of the higher education system at the institutional level. *Pedagogical Innovations*, 19(3), 39-45. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-3-8>
- Osipovskaya, E., Coelho, A., Tasi, P. (2024). Transversal Competencies Assessment and Pedagogical Methods for Higher Education: A Literature Review. In: Zimmermann, R., Rodrigues, J.C., Simoes, A., Dalmarco, G. (eds) *Human-Centred Technology Management for a Sustainable Future*. IAMOT 2024. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-72486-2_20
- Solodka, A. (2024). Global competence as an imperative of the 21st century. *Science Journal of Education & Linguistics*, 3(2), 8-18. <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.02>
- Tkachenko, N., & Wenjing, Y. (2022). Transversal competencies: the evolution of the concept through the prism of contexts. *Science Innovations and Advanced Technologies*, 5(7), 130-143. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-5\(7\)-130-143](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-5(7)-130-143)